

KÖRNYEZETPOLITIKA 2.

BULLA MIKLÓS
SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

TARTALOM

- Probléma felismerés
- Politika formulázás
 - = célok
 - = kockázatok
 - = eszközök
 - = források
- Implementálás
- Kontroll

KÖRNYEZETPOLITIKA

1. Gyógyító környezetpolitika

Ez a típus a ~k tűzoltója v. mentőorvosa. A már bekövetkezett károsodásokat igyekszik enyhíteni. A hatásorientált ~ az immissziós állapoton, a környezetminőségen kíván javítani, olyan körülmények között, amikor a kibocsátások nem csökkennek (pl. füstködriadóterv rendszere a hozzá kapcsolódó intézkedési csomaggal).

Forrás: Környezetvédelmi és Természetvédelmi Lexikon

KÖRNYEZETPOLITIKA

1. Gyógyító környezetpolitika

2. Forrásorientált környezetpolitika

A károsanyag- kibocsátás csökkentését célozza meg. Jelentős környezetszennyezés esetén látványos eredményeket ér el (szűrőfilterek alkalmazása, víztisztítók felszerelése stb.). A forrásorientált ~ esetenként komoly gazdasági előnyökkel is járhat, amennyiben a technológiától függően hozzájárul hasznos anyagok visszanyeréséhez és a termelésbe való visszaforgatásához.

Forrás: Környezetvédelmi és Természetvédelmi Lexikon

KÖRNYEZETPOLITIKA

1. Gyógyító környezetpolitika

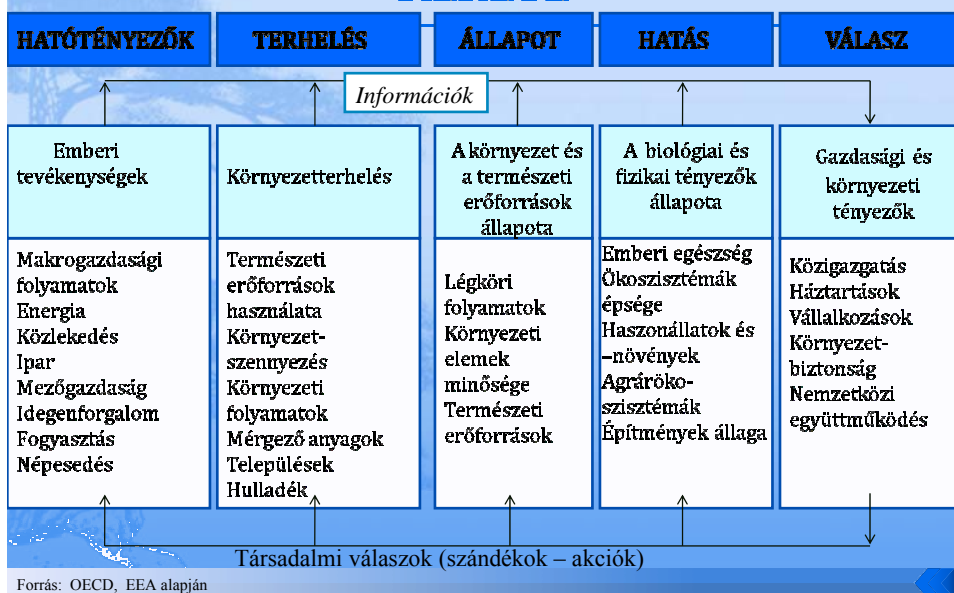
2. Forrásorientált környezetpolitika

3. Szerkezetváltó, megelőző környezetpolitika

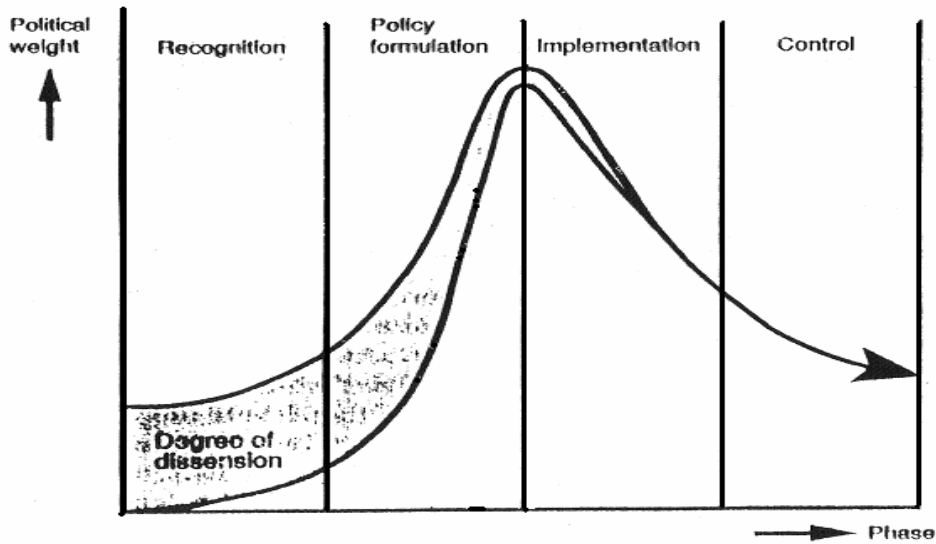
Az egész társadalmat a környezetbarát irányba tereli. Célja a társadalom mikro- és makro-szerkezetének átalakítása, amely hosszú távú, a természettel harmóniában lévő átalakítást segíti elő.

Forrás: Környezetvédelmi és Természetvédelmi Lexikon

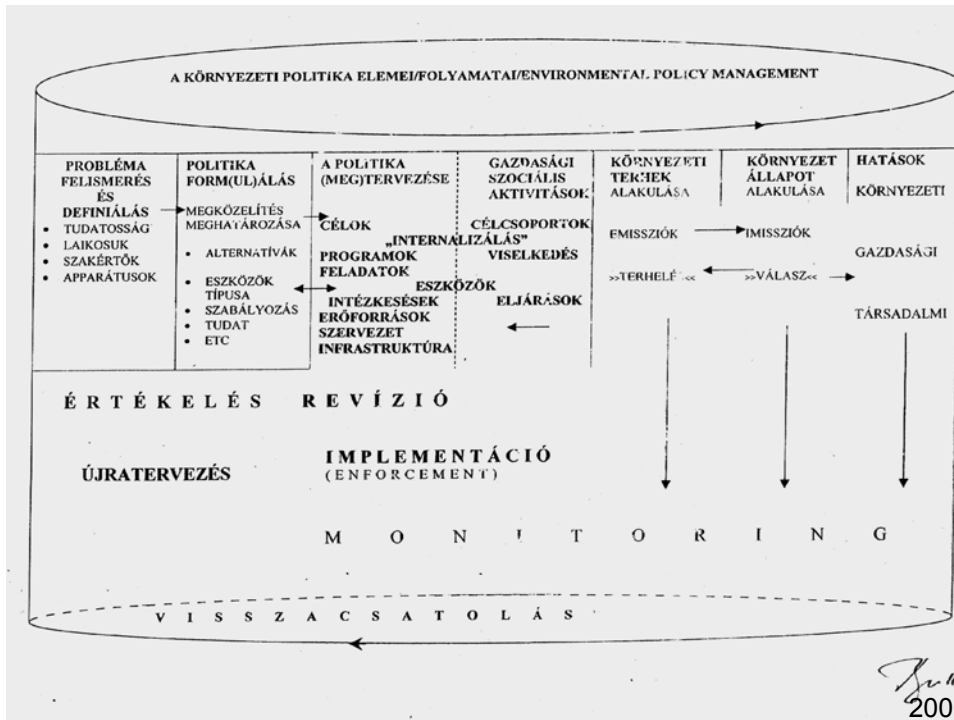
A KÖRNYEZETI MUTATÓK FOGALMI KERETE

THE POLICY LIFE CYCLE

Forrás: Vincemius, 1986.

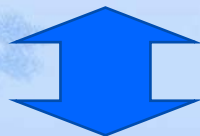
A KÖRNYEZETPOLITIKAI (INTÉZMÉNYI) DILEMMA

A környezetvédelem → fenntartható környezeti erőforrás gazdálkodás

- NEM ÁGAZAT
- TRANSZPARENS KOORDINÁCIÓ
de!
- GYENGE ÉRDEKÉRVÉNYESÍTŐ
KÉPESSÉG

A KÖRNYEZETI / FENNTARTHATÓSÁGI POLITIKA (POLICY) INTEGRÁLÁSA

KÖRNYEZETVÉDELMI SZEGMENS

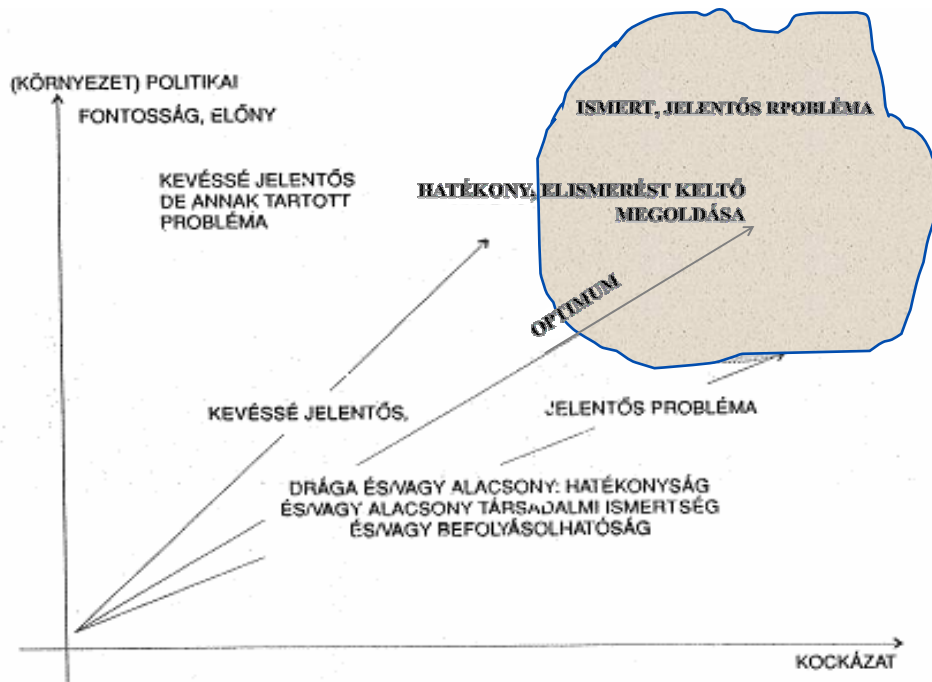
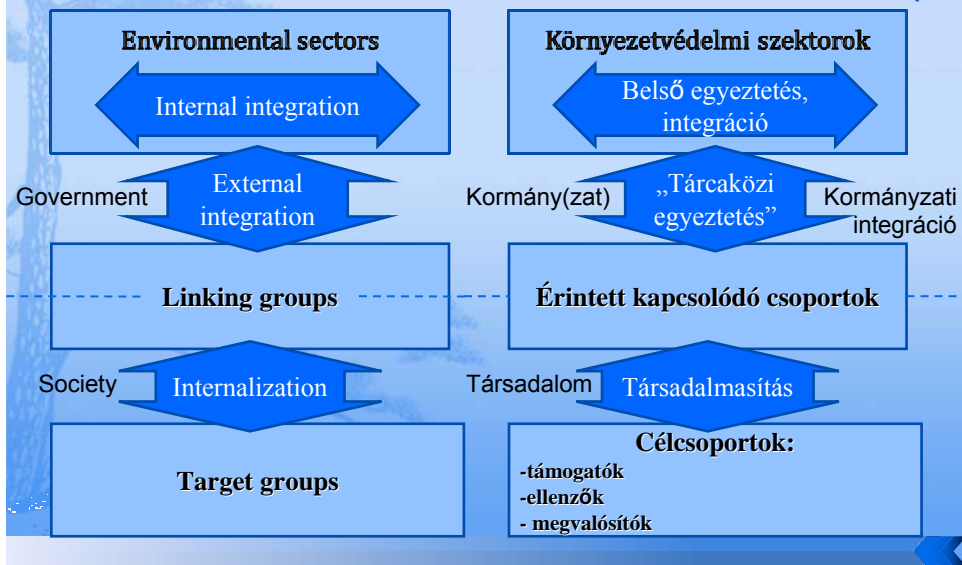

KORMÁNY

TÁRSADALOM

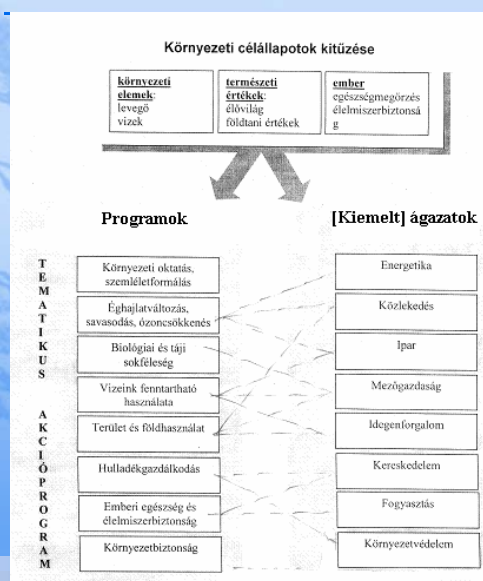
INTEGRATION COLUMN OF ENVIRONMENTAL POLICY

KÖRNYEZETPOLITIKAI CÉLOK, STRUKTÚRÁK

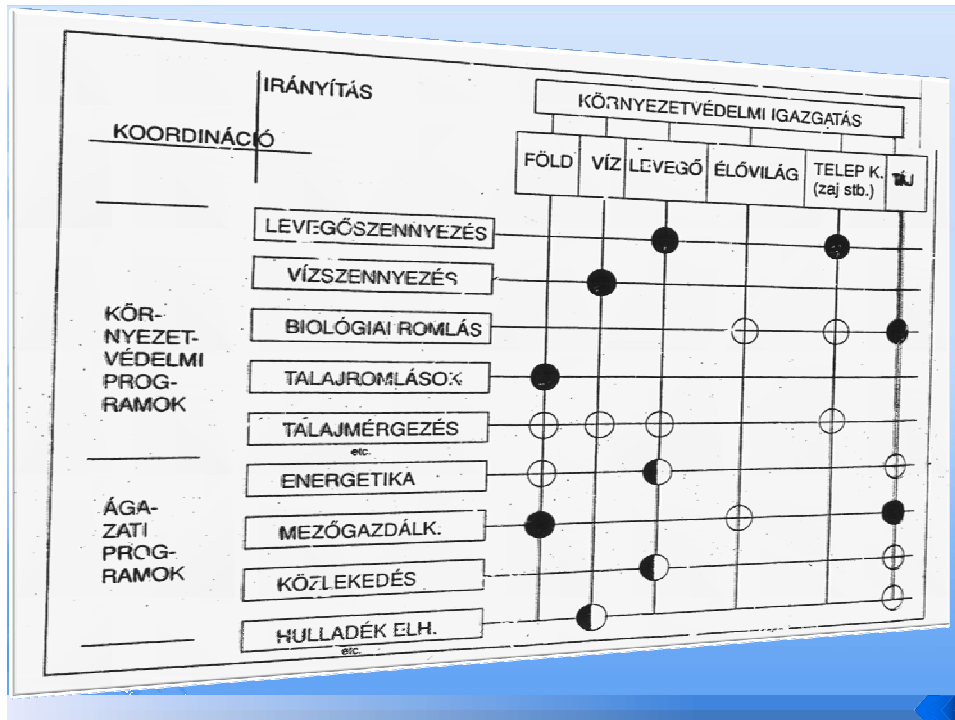
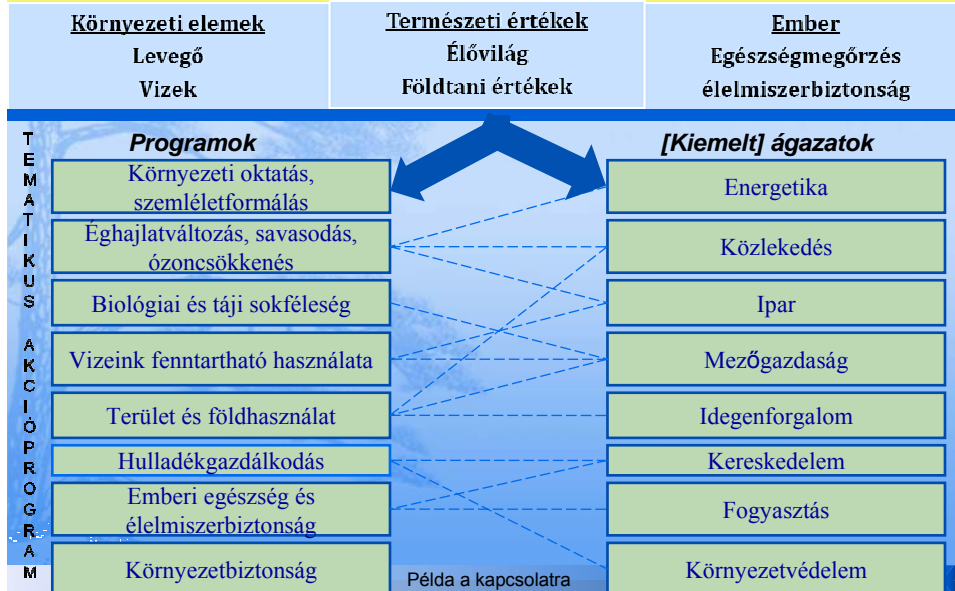
- Közvélemény
- Jövőképek
- Hajtóerők
- Forgatókönyvek

KÖRNYEZETPOLITIKAI PROGRAMTERVEZÉS

KÖRNYEZETPOLITIKAI PROGRAMTERVEZÉS

Környezeti célállapotok kitűzése

AZ NKP III. Tematikus akcióprogramok

- 5.1 A környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód erősítése
- 5.2 Éghajlatváltozás
- 5.3 Környezet és egészség
- 5.4 Települési környezetminőség
- 5.5 A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem
- 5.6 Fenntartható terület- és földhasználat
- 5.7 Vizeink védelme és fenntartható használata
- 5.8 Hulladékgazdálkodás
- 5.9 Környezetbiztonság

Forrás: NKP III.

[E:\Bulla.eloadas.3\NKP3-marc9.doc](#)

MOST NKP II.

Helyzetértékelés, kitekintés

Link:

http://www.kvvm.hu/cimg/documents/NKP_II_jelentes_tervezet_0326.pdf

Link: [NKP3-marc9.doc](#)

JÖVŐKÉPEK I.

Mesés jövőkép

Felvázolhatunk egy idealizált jövőt, amely a társadalom vágyálmain nyugszik. Erre alkalmas lehet az ezerfős reprezentáció, azzal a módosítással, hogy nem a realitásokat vetítik előre, hanem a vágyaikat.

Forrás: NFFT Szakmai - Tudományos Bizottság: Jövőkép jelentés (2009)

JÖVŐKÉPEK I.

Mesés jövőkép

A fenntartható fejlődésnek megfelelő jövőkép

Felvázolhatunk egy elfogadható társadalmat, amelynek keretében leírjuk, hogy 2050-ben milyen ismérvek mentén tartanánk fenntarthatónak és kívánatosnak a hazai társadalmat. Ez alapján véve a 2050-ben várt állapot leírását jelenti. Ilyen idealizált fenntarthatósági jövőképet szakértőkkel lehet megfogalmaztatni, hiszen ők ismerik a fenntarthatóság feltételeit.

Forrás: NFFT Szakmai - Tudományos Bizottság: Jövőkép jelentés (2009)

JÖVŐKÉPEK I.

Mesés jövőkép

A fenntartható fejlődésnek megfelelő jövőkép

Szakértői jövőkép

Felvázolhatunk egy szakértői jövőképet, amely nem kellőképpen veszi figyelembe a fenntarthatóság követelményeit, de a jelen társadalmi realitásain nyugszik, és megpróbálja megközelíteni, hogy milyen lesz a hazai társadalom jövője 2050-ben. Ilyen jövőképet a különböző műhelyek által elkészített modellek szintéziseként lehet előállítani.

Forrás: NFFT Szakmai - Tudományos Bizottság: Jövőkép jelentés (2009)

JÖVŐKÉPEK I.

Mesés jövőkép

A fenntartható fejlődésnek megfelelő jövőkép

Szakértői jövőkép

Társadalmi jövőkép

Felvázolhatjuk a társadalom jövőképét, hogyan látja a hazai társadalom a saját jövőjét 2025-ben. Ilyen jövőkép a hazai társadalom ezerfős reprezentánsainak véleményéből állítható elő. A megkérdezetteket a jövőképet alkotó ismérvekre vonatkozó kérdésekkel kell irányítani. Ebben az esetben a megkérdezettek a jelen helyzetüket hosszabbítják meg.

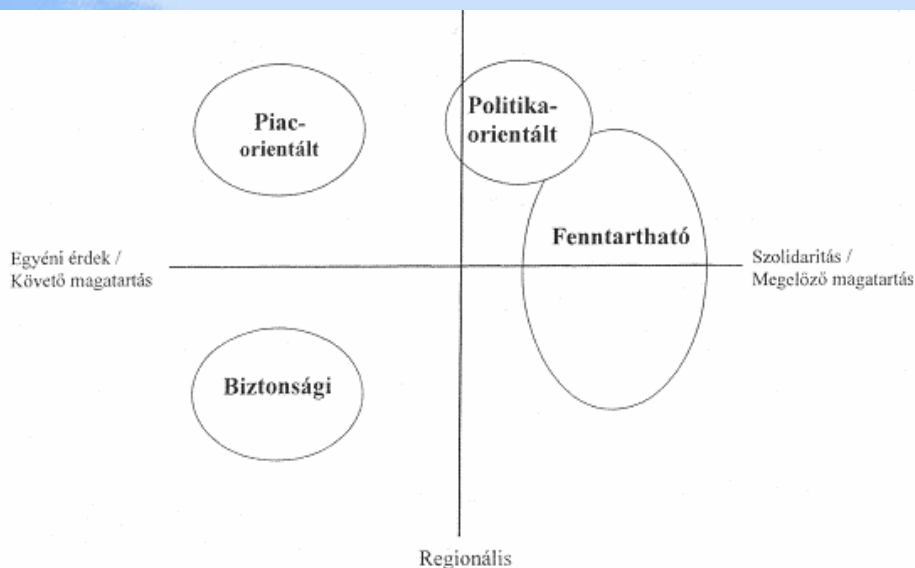
Forrás: NFFT Szakmai - Tudományos Bizottság: Jövőkép jelentés (2009)

JÖVŐKÉPEK II.

Célszerű felhasználni azokat a nemzetközi forgatókönyveket, amelyeket a lehetséges globális történések mentén fogalmaztak meg kutató csoportok. Ilyen forgatókönyvek lehetnek pl. a GEO-4 (IPPC), amely a Market first, Security first, Policy first és Sustainability lehetőségeket állítja elő. A KÉP programban ezek a forgatókönyvek Globalizáció +, Globalizáció -, Lokalizáció és Glakalizáció forgatókönyvekre módosultak, figyelembe véve a forgatókönyvek közötti lehetséges átmeneteket.

Forrás: NFFT Szakmai - Tudományos Bizottság: Jövőkép jelentés (2009)

GEO-4 jövőképek

Forrás: TÁJ – KÉP Program, MTA TAKI (Flachner Zs., Gyulai I., Bulla M. et al) 2007-2009

„GLOBALIZÁCIÓ +”

- A világ a globális társadalom irányába alakul, továbbra is a verseny és a gazdasági növekedés a legfontosabb hajtóereje a fejlődésnek.
- Az éghajlatváltozáshoz alkalmazkodik a globális társadalom, megelőzi a további változásokat, s mindezt a tudományos – technikai válaszokon, a piaci mechanizmusokon keresztül éri el.
- A megoldások nem fékezik, sőt növelik a gazdasági növekedést.
- A fosszilis energiahordozók felhasználása, kitermelési üteme sokáig nem csökken jelentősen, így fokozatosan sikerül helyettesíteni a nap, szél, geotermikus és második generációs biomassza hasznosítási eljárásokkal.
- A növekedést sikerül szétválasztani a környezeti terhelések növekedésétől és a szociális problémák halmozódásától.
- Erős globális kormányzás alakul ki.
- A techno-optimista felfogás győzelme.

Forrás: NFFT Szakmai - Tudományos Bizottság: Jövőkép jelentés (2009)

„GLOBALIZÁCIÓ -”

- Az emberiség súlyosbodó problémákkal küzd, egyre szélsőségesebb éghajlati körülmények jelentkeznek.
- Nem tud megküzdeni az időjárási szélsőségekkel és következményeivel (árvíz, aszály, bizonytalan terméskilátások), csökken a biológiai sokféleség, csökkennek a természetes ökoszisztémák szolgáltatásai.
- A gazdasági növekedés lelassul, a tőkeallokációra alapozott növekedés kudarcot vall.
- Az ellátó rendszerek összeomlanak.
- Az emberiség nem tudja kielégítő mértékben helyettesíteni a fosszilis energiahordozókat.
- Átrendeződik a politikai erőterkép, új feszültségek keletkeznek.
- Minden technikai megoldás újabb környezeti és szociális nehézséget szül.
- A létfeltételek romlanak, az életszínvonal jelentősen csökken.
- Nem alakul ki globális kormányzás, s a nemzeti kormányok sem képesek kontrollálni a folyamatokat.
- Globális szinten létrejön a káoszpont, a problémák megoldásai finanszírozhatatlanok.

Forrás: NFFT Szakmai - Tudományos Bizottság: Jövőkép jelentés (2009)

LOKALIZÁCIÓ

- A problémák elszabadulnak, sem globális sem nemzeti szintű megoldást nem nyernek.
- Helyben kell kitalálni a megoldást a legtöbb problémára.
- A problémák súlyosak: éghajlatváltozás, élelemhiány, energiahiány, ellátórendszerek összeomlása.
- A helyi válaszok megtalálása egyenetlen, jelentős különbségek alakulnak ki a különböző közösségek között, ez konfliktusok, erőszak forrását hordozza.
- Hosszú időt vesz igénybe a helyzet normalizálódása.

Forrás: NFFT Szakmai - Tudományos Bizottság: Jövőkép jelentés (2009)

GLOKALIZÁCIÓ

- A szubszidiaritás működik (globális kormányzás az emberiség közös ügyeiben, helyi döntési szabadság lokális szinteken).
- A globális együttműködés kiegyensúlyozottá válik (export-import a szükséges mértékén működik).
- Szociális polarizáció csökken.
- A világot az együttműködés jellemzi.
- Az együttműködés mentén sikerül megtalálni a válaszokat a környezeti, társadalmi problémákra és az energia gondokra.
- Értékalapon működik mind a globális, mind a lokális társadalom.

Forrás: NFFT Szakmai - Tudományos Bizottság: Jövőkép jelentés (2009)

A forgatókönyvek lehetséges átmenetei

A „globalizáció +” nem valósulhat meg a környezeti feltételek változása, a fosszilis energiahordozók szűkössége és a társadalomban kialakuló feszültségek miatt.

1. A „globalizáció –” forgatókönyv fog megvalósulni, ha nem vesszük komolyan számításba a három alapvető hajtóerőt. A „globalizáció –” forgatókönyv tíz éven belül megtörténik, és kérdéses lesz, hogy romló környezeti feltételek mellett képesek vagyunk-e a változtatásokra. A „globalizáció –” forgatókönyv egy stagnáló, kb. 15-20 év lokalizációs forgatókönyvbe megy át, majd ha a környezeti feltételek lehetővé teszik, akkor a globalizációba torkollhat 2050-ig.
2. A társadalmi felismerés időben megtörténik, a globalizáció glokollik.

Forrás: NFFT Szakmai - Tudományos Bizottság: Jövőkép jelentés (2009)

A környezetállapot-változásokat okozó civilizációs hajtóerők piramisa

Forrás: Gvulai, I. : Független Ökológiai Intézet, 2008

A KÖRNYEZET(I ERŐFORRÁS GAZDÁLKODÁS) ÁLLAPOTÁT ALAKÍTÓ »HATÓERŐK« (OECD/EEA)

» CIVILIZÁCIÓS KOMPONENSEK « [BM]

ÁTTEKINTÉSE,

ÉRTÉKELÉSE

VÁLTOZTATÁSI IRÁNYOK, **STRATÉGIÁK**

(erőforrások összpontosítása)

A KÖRNYEZETPOLITIKAI MODELLBEN, ILLETVE

A CIVILIZÁCIÓS HAJTÓERŐK PIRAMISÁBAN

Kulturális alap I. (társadalom)

Civilizációs komponens [CIK]	Megítélés – értékelés [MÉRT]	Változtatási stratégia [VS]
---------------------------------	---------------------------------	--------------------------------

Javaslat a jövőkép kialakítására:

[jovokep_atirt0904.doc](#)

Kulturális alap I. (társadalom)

Civilizációs komponens [CIK]	Megítélés – értékelés [MÉRT]	Változtatási stratégia [VS]
Történelem, történet	<ul style="list-style-type: none"> Erőforrás gyarmatosítás Globalizáció 	<ul style="list-style-type: none"> A rendszer változtatása
A társadalom értékválasztása	<ul style="list-style-type: none"> Egyensúlytalanság az értékek között. Az anyagi jólét elsőbbsége. 	<ul style="list-style-type: none"> Értékek kiegyensúlyozottsága, jóléti összetevők, értékek beépítése a társadalom életébe
Tudat - filozófia	<ul style="list-style-type: none"> Az ember uralja a természetet, a környezetet alakítja igényeihez. (Teremtés – Világválság) 	<ul style="list-style-type: none"> Az ember a természet része, felelős annak megőrzéséért, az emberi társadalomnak alkalmazkodnia kell a folyton változó környezethez.

Forrás: NFFT Szakmai Tudományos Bizottság: Jövőkép Jelentés (2009)

Civilizációs komponens [CIK]	Megítélés, értékelés [MÉRT]	Változtatási stratégia [VS]
Politika	<ul style="list-style-type: none"> A jelen mindig fontosabb, mint a jövő, a rövid-távú csoport érdekek képviselete a közérdekkel szemben 	<ul style="list-style-type: none"> Hosszú-távú közösségi érdekek
Szakpolitikák	<ul style="list-style-type: none"> A szakpolitikák az egyes szektorok beszűkült ismereteihez, érdekeihez kötődnek, hiányzik a szakpolitikák közötti összhang 	<ul style="list-style-type: none"> A környezet és fejlődés kérdéseit integráló szakpolitikák rendszere
Stratégiák, tervek, programok	<ul style="list-style-type: none"> A társadalom ügyeinek néhány szegmensét rendezni kívánó stratégiák, tervek, programok. Ezek közül főleg azokat kapnak politikai támogatást, amelyek a gazdasági növekedésre koncentrálnak a társadalmi fejlődés helyett 	<ul style="list-style-type: none"> A társadalom fejlődésére koncentráló, konzekvens rendszerbe épülő tervezés, amely nem nélkülözi a környezeti szempontok integrációját.

Forrás: NFFT Szakmai Tudományos Bizottság: Jövőkép Jelentés (2009)

Kulturális alap II. (egyéni)

Civilizációs komponens [CIK]	Megítélés, értékelés [MÉRT]	Változtatási stratégia [VS]
<ul style="list-style-type: none"> Ismeretek 	<ul style="list-style-type: none"> Az értékek meghatározzák az ismeretek struktúráját. Az analitikus, technikai jellegű ismeretek kapnak elsőbbséget. A szakismeretek ellenőrizhetetlenné válnak a társadalom számára. 	<ul style="list-style-type: none"> Az ismereteket rendszerező oktatás, amely a világ ügyeinek holisztikus rendszerszemléletű megközelítése. A partikuláris ismeretek rendszerbe helyezése, hogy társadalmi hasznosságuk felmérhető legyen.
<ul style="list-style-type: none"> Szemlélet/bölcsesség 	<ul style="list-style-type: none"> Analitikus szemlélet, az analitikus ismeretek minél hamarabb történő alkalmazása, a bölcsesség hiánya: a környezeti, társadalmi hatások utólagos érzékelése. 	<ul style="list-style-type: none"> Holisztikus szemlélet, az ismeretek felhasználásának alapos elemzése, a bölcsesség és tudás egy szintre hozása, érték, erkölcs alapú gondolkodásmód.
<ul style="list-style-type: none"> Viselkedés 	<ul style="list-style-type: none"> Verseny orientált, egocentrikus. 	<ul style="list-style-type: none"> Együttműködés, szolidaritás, közösség
<ul style="list-style-type: none"> Termelői-fogyasztói szokások 	<ul style="list-style-type: none"> A fogyasztói társadalom anyag és energiapocsékoló, személyiségromboló mintázatai terjednek el 	<ul style="list-style-type: none"> A természet erőforrásaival takarékosan gazdálkodó és a személyiség fejlődését is szolgáló mintázatok előmozdítása

Intézmények

Civilizációs komponens [CIK]	Megítélés, értékelés [MÉRT]	Változtatási stratégia [VS]
Jogi szabályozás	<ul style="list-style-type: none"> Integrált szabályozók hiánya Szerteágazó Agyonszabályozott Követhetetlen Emissziók szabályozása Fenntartható környezeti erőforrás gazdálkodás helyett 	<ul style="list-style-type: none"> Egyszerű, kiszámítható, áttekinthető, követhető szabályozás. Különböző elvárások erősítik, s nem gyengítik egymást. Pozitív szinergiák. A környezeti szabályozásnak a természeti erőforrások fenntartható használatát kell biztosítania.

Civilizációs komponens [CIK]	Megítélés, értékelés [MÉRT]	Változtatási stratégia [VS]
Közgazdaság	<ul style="list-style-type: none"> A közgazdaság főáramlata a környezeti erőforrások értékét, és a környezeti károkat nem jeleníti meg az árakban. A tőketulajdonosok korlátlan lehetőséget élveznek az olcsó természeti erőforrásokhoz való hozzáférésben, míg a legtöbb termelő tevékenység tényleges, externális és virtuális költségét a társadalomnak kell elviselnie. A piac tökéletes működése esetén sem tudja önmagában megoldani a környezeti problémákat. 	<ul style="list-style-type: none"> A természeti erőforrások reális árazása, amely megteremti a társadalomban a természet tiszteletét, az immateriális (végtelen) értékek figyelembevétele. A pénzrendszer reformja, a pénz és árutulajdonos egyenlő helyzetének megteremtése. A természet és környezet ügye elsősorban értékválasztási és csak azután közgazdasági kérdés.

Civilizációs komponens [CIK]	Megítélés, értékelés [MÉRT]	Változtatási stratégia [VS]
Döntéshozatal	<ul style="list-style-type: none"> Központosított. Helyi társadalmi és környezeti viszonyok negligálása. 	<ul style="list-style-type: none"> Szubszidiaritás az állam a szubszidiaritás elve alapján működjön együtt, és a különböző közigazgatási szintekkel és felel a közjó megvalósításáért.
Költségvetés	<ul style="list-style-type: none"> Problémakövető, nem problémamegelőző. Folyamatosan egyensúlytalan költségvetés. A bevételi oldal nem ösztönöz a környezet fenntartható használatára. A kiadási oldal közvetlen, vagy közvetett módon támogatja a nem fenntartható használatot. 	<ul style="list-style-type: none"> A bevételi oldalnak (adók, járulékok) a környezeti és társadalmi problémák megelőzését kell szolgálnia, a természeti erőforrások megfelelő árazásán keresztül. Adók (bevételek): a megújuló energiaforrások használatára, és az előretekintő prevencióra ösztönözzenek. A káros támogatások megszüntetése (pl. transzportok). Környezeti erőforrások megfelelő árazása

Civilizációs komponens [CIK]	Megítélés, értékelés [MÉRT]	Változtatási stratégia [VS]
Oktatás	<ul style="list-style-type: none"> Tantárgyakra, szakismeretekre szakadt Analitikus – a változó világot lassan követő - ismereteket közvetítő oktatási rendszer. A tanítás dominál a tanulás felett. 	<ul style="list-style-type: none"> A szerves tanulás, a tapasztalatszerzés lehetőségeinek megteremtése. Integrált, a környezet és fejlődés ügyeit összekapcsoló ismeretek közvetítése, összerakása. Integráló, holisztikus szemlélet, benne etikai (erkölcsi) nevelés.
Egészségügy (társadalombiztosítás)	<ul style="list-style-type: none"> Betegségügy A követő, gyógyító orvoslás dominál a betegség-megelőzéssel szemben. Ezt követik a társadalombiztosítási kiadások is. 	<ul style="list-style-type: none"> Megelőzés és egészségügy először, s csak szükségből betegségügy. Az egészségügy összekapcsolása a környezetbarát, egészségkímélő életmódra való neveléssel, s az ehhez szükséges lehetőségek kialakításával A társadalombiztosítás elsőként kiemelt feladata az egészség megtartása és azután a gyógyítás.

Civilizációs komponens [CIK]	Megítélés, értékelés [MÉRT]	Változtatási stratégia [VS]
Biztonság, szociális biztonság (nyugdíjbiztosítás, honvédelem, katasztrófavédelem, polgárvédelem, vagyonvédelem)	<ul style="list-style-type: none"> Pénzfüggő „gondoskodás” Okozatok az okok helyett Az eltartó környezet túlhasználata, s változása miatt szembe kerül az emberrel. A konfliktusok a nemzetek közötti és társadalmon belül kialakuló tudásbeli, szemléletbeli, egzisztenciális, jövedelmi szakadékok mentén alakulnak ki. 	<ul style="list-style-type: none"> Családi és közösségi gondoskodás, közösségek szerves fejlődésének előmozdítása A biztonságot a társadalmi harmónia, „a békés egymás-mellett élés” [Ny.Sz.H.] jelenti. Részei: <ul style="list-style-type: none"> Szociális igazságosság A környezet által nyújtotta lehetőségek A használat miatt előálló terhek igazságos, közös viselése.
Információ hozzáférés/mutatók	<ul style="list-style-type: none"> Információs aszimmetria, egyenlőtlen hozzáférés az információkhoz. Az indikátorok a gazdasági növekedést és nem a társadalmi fejlődést jelzik. 	<ul style="list-style-type: none"> Hiteles környezeti információk Az információk felhasználása a döntéshozásban. Indikátorok nyilvánossága a társadalom környezeti teljesítményének értékelése és javítása érdekében.

Struktúrák I.

Civilizációs komponens [CIK]	Megítélés, értékelés [MÉRT]	Változtatási stratégia [VS]
Termelői – szolgáltatói - fogyasztói szerkezet általában	<ul style="list-style-type: none"> • Anyag és energia intenzív • Alacsony hatékonyság. 	<ul style="list-style-type: none"> • Anyag- és energia-hatékony takarékoság • A természeti erőforrások reális árazása
Kereskedelem	<ul style="list-style-type: none"> • Globális méretű kereskedelem, amely növeli a mobilizációt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Helyi-, térségi kereskedelem, mérséklődő mobilizáció

Forrás: NFFT Szakmai Tudományos Bizottság: Jövőkép Jelentés (2009)

Struktúrák II.

Civilizációs komponens [CIK]	Megítélés, értékelés [MÉRT]	Változtatási stratégia [VS]
Háztartások	<ul style="list-style-type: none"> • Hiányzik a környezettudatos életvitelhez szükséges: <ul style="list-style-type: none"> ○ Tudatosság ○ Ismeret ○ Információ ○ A piac kínálta lehetőség ○ A háztartás megfelelő technikai kivitelezése és környezete ○ Befektetési szándék és lehetőség • Növekvő primerenergia-felhasználás, fogyasztás, és hulladéktermelés. 	<ul style="list-style-type: none"> • Az erőforrások reális árazása Értékalapú gondolkodás • A fogyasztói tudatosságot és az ennek megfelelő fogyasztói igényeket kielégítő termékinálat.
Közüntézmények	<ul style="list-style-type: none"> • Hiányzik: <ul style="list-style-type: none"> • A politikai akarat az együttműködésre • A közösség szolgálatának példamutató etikája • Az elegendő tudás 	<ul style="list-style-type: none"> • Az erőforrások reális árazása megteremti a tudatosság feltételeit a beszerzések, az építések és üzemeltetések terén. • Környezeti minősítő rendszerek alkalmazásával megvalósítható a környezettudatos tervezés és működés. (?)

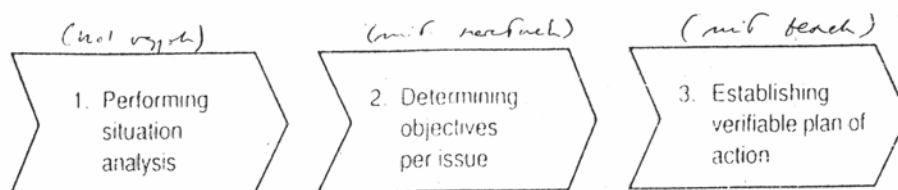
Civilizációs komponens [CIK]	Megítélés, értékelés [MÉRT]	Változtatási stratégia [VS]
Települési infrastruktúra	<ul style="list-style-type: none"> A növekvő városok megkövetelik az infrastruktúra fejlesztését. Az elnéptelenedő vidéki területeken az infrastruktúrák alacsony hatékonysággal, rossz fajlagos tulajdonságokkal üzemeltethetők. 	<ul style="list-style-type: none"> Település – hálózat
Közlekedési/ szállítási infrastruktúra	<ul style="list-style-type: none"> A közlekedés, szállítás további gerjesztése A közúti közlekedési infrastruktúra alternatíváinak leépülése Ez az infrastruktúra jelentős ökológiai funkcióval rendelkező területeket változtat meg irreverzibilisen. 	<ul style="list-style-type: none"> A helyi szükségleteket kielégítő infrastrukturális fejlesztések a transzkontinentális igényekkel szemben. Kiegyensúlyozott területi szerkezet, város-vidék kapcsolat.

Civilizációs komponens [CIK]	Megítélés, értékelés [MÉRT]	Változtatási stratégia [VS]
Közlekedés és szállítás	<ul style="list-style-type: none"> A globalizáció felgyorsítja a mobilizációt, mind a személyek, mind az áruk, szolgáltatások vonatkozásában. A városi agglomerációk kialakulása növeli a szállítási és utazási kényszereket A helyi kis- és közepes piacok fejletlensége, a helyi kínálatok szűkössége, és az alacsony vásárlóerő miatt, növeli a mobilizációs kényszert. A politikai, kulturális intézményi centralizáció növeli a mobilitási kényszert. Jelentősen csökkent a gépjárművek fajlagos szennyezőanyag- kibocsátása, de az állomány és a futásteljesítmény növekedése ezt az eredményt felülírja. 	<ul style="list-style-type: none"> A helyi termelés és szolgáltatás, a helyi kereskedelem, a helyi megélhetési lehetőségek bővítése, a térszerkezeti anomáliák kiiktatása, a centralizáció oldása minimalizálja a közlekedési és szállítási igényeket. A regionalitást kell, ha lehet helyreállítani [Európa története erről szól]

Civilizációs komponens [CIK]	Megítélés, értékelés [MÉRT]	Változtatási stratégia [VS]
Szolgáltató ipar	<ul style="list-style-type: none"> • A szolgáltatások centralizációja, és specializálódása egyenetlenné teszi a szolgáltatások elérhetőségét, amely növeli a mobilizációt. • A külső szolgáltatások átveszik a szerepet a közösségen, családon belül nyújtotta szolgáltatásoktól. • A szolgáltatóipart nem jellemzi a környezeti tudatosság sem a beszerzések, sem az energiahatékonyság terén. • A centralizált szolgáltatók forgalma elbírja a magas költségeket (pl. energia), amelyet a fogyasztókkal fizettet meg. 	<ul style="list-style-type: none"> • A város-vidék kiegyenlített fejlődés decentralizálja a szolgáltatásokat. • A természeti erőforrások megfelelő árazása csökkenti a keresletet az anyag és energia intenzív szolgáltatásokra. • A szolgáltatások az értékmegvalósulást segítik elő, mind az ember, mind a környezet szempontjából.

Civilizációs komponens [CIK]	Megítélés, értékelés [MÉRT]	Változtatási stratégia [VS]
Turizmus	<ul style="list-style-type: none"> • A turizmus, szórakozás biztosítására kiépített infrastruktúra fenntartásának magasak a környezeti költségei a szezonális miatt. • A szezonális miatt környezeti terhelési csúcsok keletkeznek. • A turizmus fokozza a mobilizációt. • Alacsony a turisták környezeti érzékenysége, a szokásosnál is pazarlóbb a fogyasztásuk. 	<ul style="list-style-type: none"> • A belföldi turizmus erősítése • A szezonális oldása, a több funkciós infrastruktúrák kialakításával.

STEPS IN THE STRATEGY PROCESS

Activities

- Analyzing relevant external developments

- Analyzing strength and weakness with respect to current and future tasks

- Defining homogeneous strategic units

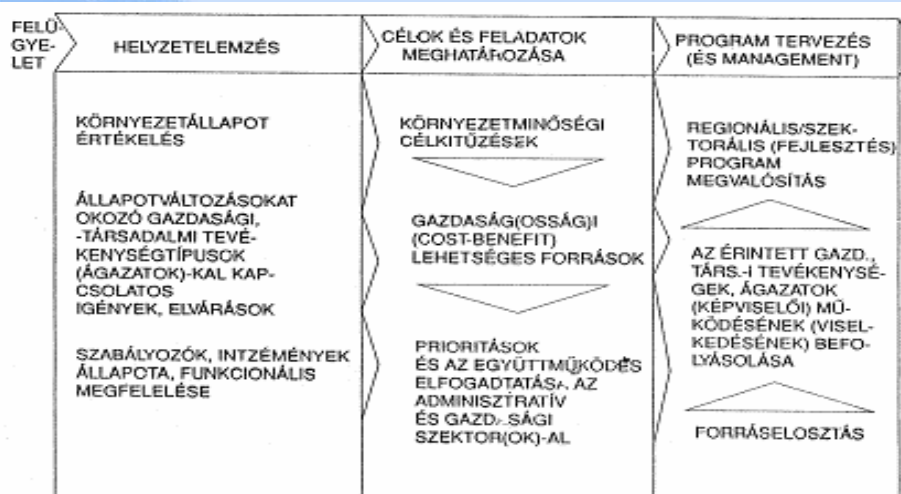
- Inventorying and quantifying possible objectives and resources needed per policy issue

- Allocating available resources among policy issues

- Determining responsibilities and schedule in plan of action

J.K. Galbraith. *The New Industrial State* (Houghton Mifflin, Boston: 1971).

KÖRNYEZTEGAZDÁLKODÁSI STRATÉGIA

J. Galbraith (1973)

A környezetpolitikák intézményesítésének eszközei

Eszköz típus		Példa
Direkt jogi szabályozók	Törvények	Környezetvédelmi, Környezetterhelési, Területfejlesztési, Büntető törvény
	Kormányrendeletek	Környezeti hatásvizsgálatok KHV Egységes környezetvédelmi engedélyezés (IPPC), Víz keretirányelv megvalósítási stratégiája
	Ágazati rendeletek	Kibocsátási határértékek, mérési módszerek
	Önkormányzati rendeletek	Helyi védett értékek, területrendezési tervek
	EU direktívák, határozatok	„víz keretirányelv”, EMAS
	Nemzetközi megállapodások	Egyezmény a nagytávolságra jutó légszennyező anyagok korlátozásáról (Genf) Egyezmény a határokon átnyúló szennyezések megelőzéséről (Helsinki)
	Parlamenti határozatok, ágazati programok	Nemzeti Környezetvédelmi Program A közlekedés környezetterhelő hatásainak csökkentéséről

Eszköz típus		Példa
Gazdasági, piaci szabályozók	Bírságok	Határérték túllépés
	Díjak	Környezetterhelési Betéti, letéti
	Adók, kedvezmények	
	Támogatások	Környezetvédelmi, vízügyi alapok (KÖVICE) Címzett céltámogatások EU K+F keretprogram EU strukturális és kohéziós alapok
Társadalmi – gazdasági együttműködések	Önkéntes megállapodások	
	Környezetvédelmi beszámolók	Vállalati, települési, országos, globális
	Környezeti menedzsment programok	ISO 14001, EMAS, Tisztább termelés
	Image ösztönzők	Környezeti címkézés, menedzsment tanúsítás

Eszköz típus		Példa
Tervezés, programozás	Célok kitűzése	„jó víz” Természetvédelmi területek növelése
	Környezetterhelés csökkentése	Kibocsátások csökkentése Komponensek eliminálása
	Területi tervezés	Vízgyűjtő tervezés Területrendezés / fejlesztés
	Együttműködések, kompenzációk, speciális „csoport politikák”	Települési infrastruktúrák fejlesztése Célcsoportok körülhatárolása
Az intézményesítés gyakorlati eszközei	Prioritások felállítása	Többkritériumos Szakértői rendszerek Erősségek, gyengeségek elemzése
	„Vírus momentum”, a környezetvédelmen kívül keletkező előnyök kihasználása, felerősítése (!)	Környezetterhelő tevékenységek, technológiák eltüntetése, helyettesítése Területfejlesztés Természetközeli (bio) termelési módok Interdiszciplináris környezetvédelmi központok

Eszköz típus		Példa
Komplex probléma megközelítése	A program menedzsment általános szabályának alkalmazása	„Time management” Monitoring – visszacsatolás
	Probléma strukturálás, kockázatelemzés	Folyamatok modellezése
	Megközelítés előtérbe helyezése	A szabályozók hatásvizsgálata (SEA) Integrált fejlesztés Üzleti tervekben Települési Területi tervezésben
Folyamat-elemzés, kontroll, visszacsatolás, újratervezés	Monitoring, megfigyelés	Mintázás, távérzékelés Környezetállapot értékelés
	Indikátorok választása, gyártása	Modellszámítás, érzékenységvizsgálatok Folyamatirányítás, vezérlés Teljes életciklus-elemzés Környezetvédelmi költségvetés, „zöld könyvelés” „Feasibility” tanulmányok Grafikus döntéstámogató rendszerek alkalmazása

Eszköz típus		Példa
Az intézményesítés kulcstényezői	„Emberi tényező”	Humán erőforrások terhelése, állapota, képzése Társadalmi, gazdasági kialakítások (karrier lehetőségek) Célokkal/feladatokkal azonosulás mértéke
	Technika, technológia	Elemzés: probléma-felismerés Logikai strukturálás Matematikai eszközök Modellalkotás Tervezési eszközök Hardver, szoftver Környezetvédelmi eljárások, technológiák rendelkezésre állása
	Információs rendszerek	Tájékoztató/döntéstámogató Szeperált/hálózatos Adatgyűjtések harmonizációja Áttekinthetőség, transzparencia Adatbázisok hozzáférhetősége Kooperáció jogi, technikai feltételei Információ gyártás, kezelés, vizualizáció: hardver, szoftver

Eszköz típus		Példa
Az intézményesítés kulcstényezői	Szervezet, vezetés	„a legjobb gyakorlatok” (BMP) Erőforrás allokáció Motiváció, perspektíva Dokumentálás, hozzáférés Kommunikáció Felelősségi és rendelkezési viszonyok Kooperáció, vetélkedés
	Minőségbiztosítás	QM bevezetése, betanítása, fenntartása
	Kommunikáció, képzés	Továbbképzés, átképzés Céltanfolyamok Tájékoztató projektek, „nyílt napok”, közmeghallgatások Nyílt tervezés, társadalmi részvétel Jogtanács képviselő
	Kapacitások	Humán, technikai, pénzügyi források bizt. Allokációjának menedzselése Személyzeti politika, képzés, motiváció
	Végrehaj(ta)tás (enforcement)	Intézményrendszer (jogszabályok és a végrehajtás, ellenőrzés szervei) A jogkövetés állapota tudatosság

A forgatókönyv

- Csak azt kellene eldönteni, dráma vagy vígjáték legyen? KAJÁN TIBOR RAJZA